

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з наукової роботи
Західноукраїнського
національного університету

Микола ДИВАК

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування

Витяг

із протоколу засідання фахового семінару
кафедри фінансового контролю та аудиту
протокол № 9 від 12 квітня 2024 р.

Присутні: Завідувач кафедри фінансового контролю та аудиту, д.е.н., професор Михайло ЛУЧКО, завідувач кафедри обліку і оподаткування, д.е.н., професор Зеновій-Михайло ЗАДОРОЖНИЙ, д.е.н., професор кафедри фінансового контролю та аудиту Михайло ПУШКАР, к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту Світлана САЧЕНКО, к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту Марія ШЕСТЕРНЯК, к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту Оксана ЧЕРЕШНЮК, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування Наталія ПОЧИНОК, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування Володимир ФАРІОН, викладач кафедри фінансового контролю та аудиту Наталія ГЛУХ, здобувач Михайло ПУШКАР, старший лаборант Оксана СОЛОВІЙ.

Рецензенти: д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування Володимир МУРАВСЬКИЙ, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування Ірина ОМЕЦІНСЬКА.

Головуюча засідання – к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту *Марія ШЕСТЕРНЯК*.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

Обговорення дисертаційного дослідження дисертанта Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та

адміністрування» за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування щодо її рекомендації для захисту.

СЛУХАЛИ:

1) Доповідь дисертанта Пушкаря Михайла Романовича про результати дисертаційного дослідження на тему «Інформаційне поле управлінського обліку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 – Облік і оподаткування.

Пушкар М.Р. зазначив, що однією з основних вимог менеджменту будь-якого підприємства в сучасних умовах конкуренції стає планування, організація, стимулювання, контроль та аналіз результатів діяльності підприємства і його підрозділів, для чого необхідним стає створення ефективної та своєчасної системи прийняття управлінських рішень та пошук методів найкращого використання доступних ресурсів.

В доповіді зазначено про актуальність обраної теми, зміст роботи, яка складається з вступу, трьох розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків.

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягає в теоретичному дослідженні абсолютно нової для облікової науки проблеми формування інформаційного поля, яке має значний практичний інтерес з точки зору розуміння сутності управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів для операційного менеджменту підприємств.

Відповідно до поставленої мети, сформувані наступні завдання:

- ідентифікувати роль та значення інформаційного поля в системі обліку, визначити його структуру та можливість розширення збору фактів і формування інформації про господарську діяльність;
- розвинути методологічні, організаційні та методичні аспекти отримання інформації управлінського характеру;
- розробити концепцію управлінського обліку на основі законів кібернетики та системології;
- удосконалити наукові підходи до формування управлінського обліку;
- удосконалити модель управлінського обліку з метою її адаптації до умов конкретного бізнесу;
- адаптувати системи засобів вимірювання господарської діяльності залежно від виду економічної діяльності та масштабів виробництва;
- визначити зміст інформаційних ресурсів для досягнення економічної безпеки бізнесу;
- розробити раціональну структуру служби управлінського обліку, здатної задовільняти потреби управління.

Об'єктом дослідження визначено процес отримання інформаційних ресурсів про господарську діяльність в системі управлінського обліку підприємства і в його структурних підрозділах.

Предметом дослідження визначено теоретичні та науково-методичні положення з формування інформації в підсистемі управлінського обліку, використовуючи для цього інформаційне поле як джерело фактів про споживання виробничих ресурсів, а також про ефективність господарських процесів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розвитку теоретичних та науково-методичних положень щодо формування інформаційного поля управлінського обліку з метою розширення облікової інформації для менеджменту, що суттєво впливатиме на обґрунтованість та ефективність управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.

Наукову новизну дисертації визначають такі основні положення та результати дослідження:

удосконалено:

- роль та значення інформаційного поля в подальшому розвитку системи обліку, під яким запропоновано розуміти частину зовнішнього і внутрішнього середовищ (об'єкти, явища, процеси, взаємодія між ними) та персонал, що активно впливає на них, породжуючи факти господарської діяльності, комбінуючи та агрегуючи їх в інформаційні ресурси для підтримки рішень менеджерів, спрямованих на досягнення мети підприємства;

- наукові підходи до формування управлінського обліку на основі концепції постмодерного радикального методологічного плюралізму, який ґрунтується на різноманітті форм знання, життєвих проєктів, моделей дії, які мають високий ступінь відмінності від уставлених, але неадекватних сучасній науці і практиці моделей отримання інформації для системи менеджменту;

- концепцію управлінського обліку на основі законів кібернетики і системології та розроблено її загальну кібернетичну версію, яка придатна для адаптації на підприємствах різного масштабу – малих, середніх та великих, що поглиблює наукове розуміння принципів методології та організації управлінського обліку;

- структуру облікового апарату в частині управлінського обліку з виділенням таких функцій: розробки методології та організації обліку та аналізу; моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища; управлінського обліку та внутрішнього контролю; інформаційних технологій; сервісного обслуговування користувачів.

- існуючу модель управлінського обліку, якою передбачена організація обліку витрат в грошовому вимірнику, доповнивши її обліком витрат не лише в грошовій формі, а й натуральній на основі нормування ресурсів, а також контролем за окремими стадіями кругообороту капіталу бізнес-

процесами та окремими відділами управління. Запропоновано кібернетичну модель, відповідно до якої система управління складається з п'яти рівнів, де перший і другий рівень пов'язаний з організацією управлінського обліку в якому раніше не надавалося достатньо уваги з боку облікового апарату та менеджменту, що суттєво знижувало ефективність виробництва та збуту;

набули подальшого розвитку:

- концептуальні засади зі створення концепції управлінського обліку на основі філософського підходу, відповідно до якого необхідно виходити за межі стереотипів у пізнанні реальності і враховувати надбання інших наук – інформатики, кібернетики, психології, економічної теорії, менеджменту, тощо. Що дозволить посилити науковий рівень організації управлінського обліку;

- процес отримання та визначення змісту інформаційних ресурсів на основі розкриття додаткових фактів з метою отримання показників, які можуть бути корисними для економічної безпеки бізнесу (показники роботи відділів управління про бізнес-процеси, використання робочого часу, заробітна плата, витрати і доходи, продуктивність праці, використання устаткування, тощо);

- організаційні аспекти управлінського обліку і методика перетворення фактів господарської діяльності на інформаційні ресурси для менеджменту (виділено центри витрат і сфери відповідальності за використання ресурсів підприємства, процес організації контролю бізнес-процесів за центрами витрат).

- система засобів вимірювання фактів господарської діяльності залежно від виду економічної діяльності та масштабів виробництва з метою визначення синергетичного ефекту.

Зокрема, у першому розділі дисертаційної роботи досліджено теоретичні основи інформаційного поля як складової простору та атрибуту матеріального світу, яке породжує факти при взаємодії об'єктів, що присутні в цьому полі. Інформаційне поле існує як об'єктивна категорія Всесвіту, закономірності якої розкриваються через процес наукового пізнання окремих фрагментів реальності. В роботі наводиться характеристика окремих груп користувачів, які мають різні інтереси щодо облікової інформації та можливість їх задовольнити.

У другому розділі дисертаційного дослідження розкрито питання методології отримання інформації для менеджменту операційного рівня та розробки моделі управлінського обліку. Питання методології, як орієнтира в пошуку нових знань в галузі облікової науки, має принципове значення, оскільки недостатнє розуміння та осмислення її застосування може призвести до хибних висновків.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячено дослідженню сервісної функції управлінського обліку в системі управління структурними підрозділами підприємства. Наголошено на тому, що облік підпорядкований системі менеджменту, яка видає системі управлінського обліку завдання щодо

підготовки релевантної інформації для роботи менеджерів, а система обліку розробляє методи збору фактів на інформаційному полі та їх трансформування в інформаційні ресурси.

В дисертаційній роботі сформульовані загальні висновки.

За результатами проведених досліджень автором опубліковано 18 наукових праць.

Основні наукові результати дослідження та розробки отримали практичне використання у таких підприємств: АТ «ТРЗ «ОРІОН», ТОВ «ТЗМК «СТАЛЬ», ПП «ПАТМОС», а також в навчальному процесі Західноукраїнського національного університету, що підтверджено відповідними довідками.

(Текст доповіді додається до протоколу).

2) Запитання до здобувача.

Запитання за темою дисертації ставили:

Після закінчення доповіді здобувачу було задано 11 питань, а саме: щодо довідок про впровадження – Шестерняк М.М., к.е.н., доцент; щодо визначення поняття «інформаційне поле» - Омецінська І.Я., к.е.н., доцент; щодо авторського визначення терміну «управлінський облік» - Омецінська І.Я., к.е.н., доцент; щодо оптимізації рисунку 2.2. «Кібернетична модель управління підприємством» - Саченко С.І., к.е.н., доцент; щодо «реорганізації інформаційного центру» - Муравський В.В., д.е.н., професор; щодо практичного значення дисертаційного дослідження - Муравський В.В., д.е.н., професор; щодо функцій центру інформаційного сервісу – Муравський В.В., д.е.н., професор; щодо англійських джерел та іноземної літератури – Лучко М.Р., д.е.н., професор; стосовно формулювання висновків – Лучко М.Р., д.е.н., професор; щодо «глобальних принципів» управлінського обліку - Задорожний З.-М. В., д.е.н., професор; стосовно використання «кібернетичного підходу» - Черешнюк О.М., к.е.н., доцент.

На всі поставлені питання здобувач відповів надаючи аргументовані та ґрунтовні відповіді, опираючись на результати дисертаційного дослідження.

3) Висновок наукового керівника доктора економічних наук, професора *Лучка М.Р.*

(Додається у протокол)

4) Виступи рецензентів (*вказуються науковий ступінь, вчене звання ПІБ*).

Шестерняк М.М., (рецензент) к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту - доповіла, що дисертаційна робота Пушкаря М.Р. має завершений вид. Дисертація написана на актуальну тему за логічно складеним планом. Здобувач дослідив абсолютно нові для облікової науки проблеми

формування інформаційного поля, які мають значний практичний інтерес з точки зору розуміння сутності управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів для операційного менеджменту підприємств. Так, зокрема, дисертант увів в облікову науку нову категорію «інформаційне поле», розробив концепцію системи управління підприємством за аналогією з живим організмом та загальну модель управлінського обліку з метою її адаптації до умов конкретного бізнесу. Доречним і креативним є матеріал про систему засобів вимірювання фактів господарської діяльності залежно від виду економічної діяльності та масштабів виробництва з метою визначення синергетичного ефекту підприємства відповідно до теорії економічного вимірювання, запропонованого професором Г.І. Башнянином. Тому одержані автором результати дослідження, висновки та пропозиції є новими, мають теоретичне та практичне значення та є внеском у розвиток економічної науки.

Вважаємо, що дисертаційне дослідження виконане на належному рівні, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою і може бути рекомендована на розгляд спеціалізованої вченої ради з подальшим публічним захистом.

Шестерняк М.М. наголосила, що дисертаційна робота може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 - Облік і оподаткування.

Саченко С.І., (рецензент) к.е.н., доцент кафедри фінансового контролю та аудиту – доповіла, що дисертаційна робота Пушкаря М.Р. виконана на належному рівні. Про актуальність теми свідчить велика кількість опрацьованої здобувачем літератури провідних вчених та проведені ним дослідження. Робота має всі атрибути дисертаційного дослідження, в ній творчо використано й розвинуто науковий апарат до конкретної теми. Робота виконана на актуальну тему, наочно демонструє фахові знання автора, свідчить про опрацювання значної кількості літературних джерел та глибоку обізнаність в розумінні специфіки проблематики.

Загалом, дисертаційне дослідження дисертанта може бути рекомендоване до захисту у спеціалізованій раді Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування».

Омецінська І.Я. (рецензент) к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування - доповіла, що дисертаційна робота Пушкаря М.Р. має завершений вид. Дисертація написана на актуальну тему за логічно складеним планом. Здобувач провів комплексне дослідження спрямоване на раціональне

споживання ресурсів та підвищення ефективності роботи працюючих на основі використання кібернетичної моделі функціонування підприємства як живого організму, що постійно пристосовується до змін середовища. У роботі набули подальшого розвитку організаційні аспекти управлінського обліку і методика перетворення фактів господарської діяльності на інформаційні ресурси для менеджменту та система показників для моніторингу зовнішнього середовища та аналізу рівня економічної безпеки підприємства.

Тому одержані автором результати дослідження, висновки та пропозиції є новими, мають теоретичне та практичне значення та є внеском у розвиток економічної науки.

Дисертаційне дослідження Пушкаря М.Р. є самостійним та завершеним, виконане з дотриманням встановлених вимог і може бути рекомендоване до захисту на спеціалізованій раді Західноукраїнського національного університету в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 - «Облік і оподаткування».

Муравський В.В., (рецензент) д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування - у своєму виступі відзначив, що робота Пушкаря М.Р. виконана на актуальну тему, являє собою цілісну працю, добре структуровану, яка має характер глибокого наукового дослідження проблемних питань формування інформаційного поля, яке має значний практичний інтерес з точки зору розуміння сутності управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів для операційного менеджменту підприємств.

Дисертантом запропоновано удосконалити структуру облікової служби, доповнивши бухгалтерію підприємств новим підрозділом – Центром інформаційного сервісу з виділенням наступних функцій – методології обліку, аналізу та внутрішнього контролю; фінансового обліку; управлінського обліку; стратегічного обліку; інформаційних технологій; сервісного обслуговування користувачів.

У дисертації є й інші пропозиції і рекомендації з удосконалення управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів. Робота має значне практичне значення і основні її положення можуть використовуватися у навчальному процесі.

Зазначив, що дисертаційне дослідження виконане на належному рівні, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою і може бути рекомендована на розгляд спеціалізованої вченої ради з подальшим публічним захистом.

Задорожний З.-М. В. д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування – відзначив, що робота Пушкаря М.Р. виконана на належному рівні, являє собою цілісне наукове дослідження на актуальту тематику за логічно складеним планом. Дослідження ґрунтується на значній сукупності загальнонаукових, економічних та спеціальних методів пізнання процесів господарської діяльності підприємств з використанням філософського, кібернетичного, історичного та соціологічного аналізу розвитку облікової науки. Проблематика роботи обговорювалась й отримали позитивну оцінку на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У підсумку, зазначив, що дисертаційне дослідження дисертанта може бути рекомендоване до захисту у спеціалізованій раді Західноукраїнського національного університету за спеціальністю 071 – «Облік і оподаткування».

Лучко М.Р. (науковий керівник) д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансового контролю та аудиту - відзначив, що обрана тема відноситься до актуальної проблематики, полягає у використанні нового поняття «інформаційне поле» для розробки концепції управлінського обліку з метою розширення інформації для операційного рівня менеджменту, що суттєво впливає на обґрунтованість та ефективність управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.

Наукова новизна не викликає сумніву, оскільки зважаючи на відсутність достатньої кількості публікацій з цієї проблеми, дисертант використовує поняття «інформаційне поле» для розробки концепції управлінського обліку з метою розширення інформації для операційного рівня менеджменту, що суттєво впливає на обґрунтованість та ефективність управлінських рішень і досягнення фінансової стабільності підприємства.

У роботі визначено мету, під якою автор дисертації наводить тезу щодо дослідження нової для обліку проблеми формування інформаційного поля яке має значний практичний інтерес з точки зору розуміння сутності управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів для операційного менеджменту підприємств.

Робота має теоретичний і практичний інтерес, виконана на малодосліджену тему, використано різні методи дослідження, розроблено концепцію обліку.

Результати дослідження та рекомендації автора, що викладені у дисертаційній роботі, пройшли апробацію та прийняті до впровадження рядом суб'єктів господарювання, теоретичні положення та науково-практичні рекомендації автора використовувалися під час проведення лекційних і практичних занять із курсів «Теорія обліку», «Фінансовий облік», «Управлінський облік», «Аудит», «Методологія наукових досліджень» у

Західноукраїнському національному університеті (довідка про впровадження в навчальний процес №126-28/1168 від 26 травня 2023 р.).

Дисертація є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри фінансового контролю та аудиту Західноукраїнського національного університету «Сучасні тренди в обліковому управлінні бізнесом» (номер державної реєстрації 0121U111671) та «Управління та адміністрування: локальні та глобальні проблеми розвитку обліку, аудиту та економічної експертизи» (номер державної реєстрації 0120U103794), яка виконувалась в межах основного робочого часу професорсько-викладацького складу кафедри фінансового контролю та аудиту.

Дисертант також бере участь у виконанні науково-дослідної роботи: «Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди» (державний реєстраційний номер 0123U101580).

Лучко М.Р. вважає, що дисертаційне дослідження Пушкаря М.Р. виконане на належному рівні, дисертація є завершеною науково-дослідною роботою і може бути рекомендована на розгляд спеціалізованої вченої ради з подальшим публічним захистом.

На підставі результатів обговорення присутні на засіданні

ПОСТАНОВИЛИ:

Прийняти висновок щодо дисертаційної роботи Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку» як такої, що відповідає вимогам, які заявлені до дисертації, та пропонувати Вченій раді університету затвердити висновок фахового семінару.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 –

Облік і оподаткування

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету

Проблему генерування спеціалізованої інформації для менеджерів нижчої ланки управління неможливо вирішити без створення підсистеми управлінського обліку.

Відповідаючи на запити державного управління економічними агентами, науковці України зосередились на дослідженнях управлінського обліку за останні два десятиріччя та висвітлили його сутність та значення для практичної діяльності.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету за темою «Управління та адміністрування: локальні та глобальні проблеми розвитку обліку, аудиту та економічної експертизи» (державний реєстраційний номер 0120U103794), «Сучасні тренди в обліковому забезпеченні управлінні бізнесом» (державний реєстраційний номер 0121U111671), «Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди» (державний реєстраційний номер 0123U101580).

Мета, завдання та методи дослідження. Об'єкт та предмет дослідження

Метою дисертаційної роботи є теоретичне дослідження абсолютно нової для облікової науки проблеми формування інформаційного поля, яке має значний практичний інтерес з точки зору розуміння сутності управлінського обліку та структури його інформаційних ресурсів для операційного менеджменту підприємств.

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких завдань:

- ідентифікувати роль та значення інформаційного поля в системі обліку, визначити його структуру та можливість розширення збору фактів і формування інформації про господарську діяльність;
- розвинути методологічні, організаційні та методичні аспекти отримання інформації управлінського характеру;
- розробити концепцію управлінського обліку на основі законів кібернетики та системології;

- удосконалити наукові підходи до формування управлінського обліку;
- удосконалити модель управлінського обліку з метою її адаптації до умов конкретного бізнесу;
- адаптувати системи засобів вимірювання господарської діяльності залежно від виду економічної діяльності та масштабів виробництва;
- визначити зміст інформаційних ресурсів для досягнення економічної безпеки бізнесу;
- розробити раціональну структуру служби управлінського обліку, здатної задовільняти потреби управління.

Вирішення цих завдань дозволить науковцям розширити горизонт бачення ролі обліку в діловому світі бізнесу, а керівникам підприємств та фахівцям – обліковцям, економістам, фінансистам та менеджерам – прояснити сутність і цінність підсистеми управлінського обліку для отримання додаткової інформації з метою контролю й управління ефективністю господарської діяльності.

Об'єктом дослідження визначено процес отримання інформаційних ресурсів про господарську діяльність в системі управлінського обліку підприємства і в його структурних підрозділах.

Предметом дослідження визначено теоретичні та науково-методичні положення з формування інформації в підсистемі управлінського обліку, використовуючи для цього інформаційне поле як джерело фактів про споживання виробничих ресурсів, а також про ефективність господарських процесів.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна

У результаті проведеного дослідження сформовано та обґрунтовано низку положень та висновків, що можуть бути використані для подальшого розвитку підприємствах. Зокрема, у дисертаційній роботі *удосконалено*:

- роль та значення інформаційного поля в подальшому розвитку системи обліку, під яким запропоновано розуміти частину зовнішнього і внутрішнього середовищ (об'єкти, явища, процеси, взаємодія між ними) та персонал, що

активно впливає на них, породжуючи факти господарської діяльності, комбінуючи та агрегуючи їх в інформаційні ресурси для підтримки рішень менеджерів, спрямованих на досягнення мети підприємства;

- наукові підходи до формування управлінського обліку на основі концепції постмодерного радикального методологічного плюралізму, який ґрунтується на різноманітні форм знання, життєвих проєктів, моделей дії, які мають високий ступінь відмінності від уставлених, але неадекватних сучасній науці і практиці моделей отримання інформації для системи менеджменту;

- концепцію управлінського обліку на основі законів кібернетики і системології та розроблено її загальну кібернетичну версію, яка придатна для адаптації на підприємствах різного масштабу – малих, середніх та великих, що поглиблює наукове розуміння принципів методології та організації управлінського обліку;

- структуру облікового апарату в частині управлінського обліку з виділенням таких функцій: розробки методології та організації обліку та аналізу; моніторингу внутрішнього і зовнішнього середовища; управлінського обліку та внутрішнього контролю; інформаційних технологій; сервісного обслуговування користувачів.

- існуючу модель управлінського обліку, якою передбачена організація обліку витрат в грошовому вимірнику, доповнивши її обліком витрат не лише в грошовій формі, а й натуральній на основі нормування ресурсів, а також контролем за окремими стадіями кругооборот капіталу бізнес-процесами та окремими відділами управління. Запропоновано кібернетичну модель, відповідно до якої система управління складається з п'яти рівнів, де перший і другий рівень пов'язаний з організацією управлінського обліку в якому раніше не надавалося достатньо уваги з боку облікового апарату та менеджменту, що суттєво знижувало ефективність виробництва та збуту;

набули подальшого розвитку:

- концептуальні засади зі створення концепції управлінського обліку на основі філософського підходу, відповідно до якого необхідно виходити за межі стереотипів у пізнанні реальності і враховувати надбання інших наук –

інформатики, кібернетики, психології, економічної теорії, менеджменту, тощо.

Що дозволить посилити науковий рівень організації управлінського обліку;

- процес отримання та визначення змісту інформаційних ресурсів на основі розкриття додаткових фактів з метою отримання показників, які можуть бути корисними для економічної безпеки бізнесу (показники роботи відділів управління про бізнес-процеси, використання робочого часу, заробітна плата, витрати і доходи, продуктивність праці, використання устаткування, тощо);

- організаційні аспекти управлінського обліку і методика перетворення фактів господарської діяльності на інформаційні ресурси для менеджменту (виділено центри витрат і сфери відповідальності за використання ресурсів підприємства, процес організації контролю бізнес-процесів за центрами витрат).

- система засобів вимірювання фактів господарської діяльності залежно від виду економічної діяльності та масштабів виробництва з метою визначення синергетичного ефекту.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються

Наукові положення, висновки та рекомендації обґрунтовані на належному рівні, опубліковані в періодичних наукових виданнях, апробовані на науково-практичних міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях. Про належний ступінь теоретичної обґрунтованості та достовірності наукових результатів, що містяться в дисертації, свідчить вдало підібрана методологічна основа дослідження та повнота опрацьованої інформаційної бази.

Практичне значення роботи

Основні наукові положення та висновки дисертації доведені до рівня теоретичних, методичних та практичних розробок, придатних для використання суб'єктами господарювання, та можуть застосовуватись для подальших теоретико-методичних та науково-прикладних досліджень щодо сутності управлінського обліку та інформаційного поля.

Основні методичні та прикладні розробки використано у діяльності таких підприємств, зокрема:

– пропозиції щодо питань організації та методології управлінського обліку, вивчення структури інформаційного поля та розширення діяльності внутрішнього та зовнішнього середовищ застосовано у діяльності ТОВ «ТЗМК «СТАЛЬ» (довідка № 78);

– рекомендації щодо дослідження інформаційного поля обліковцями разом з менеджерами та стейкхолдерами щоби в одному потоці отримати інформацію про фактори впливу на собівартість продукції та створення безпечного середовища і сталого економічного розвитку використано у діяльності ПП «ПАТМОС» (довідка № 383);

– пропозиції щодо необхідності вивчення інформаційного поля, яке вводиться ним в теорію обліку й ототожнюється із структурою внутрішнього та зовнішнього середовища, дійсно являють інтерес для підприємства, як базові елементи для розробки ефективної моделі управлінського обліку. Рекомендації дисертанта щодо посилення ролі менеджерів у створенні управлінського обліку приймаються до впровадження в діяльності АТ «ТРЗ «ОРІОН» (довідка № 354/444).

Теоретичні положення та науково-практичні рекомендації автора використовувалися під час проведення лекційних занять з курсу «Організація фінансового контролю та аудиту» Західноукраїнського національного університету (довідка про впровадження в навчальний процес результатів дисертаційного дослідження № 126-28/1168 від 26.05.2023 р.).

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора.

Усі наукові результати, висновки та пропозиції, викладені у дисертації та винесені на захист, отримано автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Основні положення та результати дослідження опубліковано в 19 наукових працях (чотири з яких у співавторстві), в т. ч. дві монографії (особисто автору належить 6,7 друк. арк.); три статті (2,4 друк. арк.) у наукових фахових виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз; десять

публікацій апробаційного характеру (2,65 друк. арк). З інших публікацій (монографій, навчальних посібників), виданих у співавторстві, в дисертації використані лише ті положення, які є результатом особистого дослідження здобувача 12,8 друк. арк.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Пушкар М.Р. Концепція інформаційного поля у розвитку облікової науки. *Вісник економіки. 2022. № 1 (103). С. 143-156 (0,9 др. арк.).*
2. Пушкар М.Р. Розвиток інформаційної бази для сучасного бізнесу. *Інноваційна економіка. 2021. № 7-8. С. 110-118 (1 др. арк.).*
3. Пушкар М.Р. Управлінський облік як концепція отримання інформації для менеджерів операційного рівня. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки. 2022. № 68. С.103-109.(0,5 др. арк.).*

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

4. Пушкар М.Р. Внутрішній аудит в умовах економічних змін. *Соціально-економічні перспективи розвитку України в ХХІ столітті: зб. тез доповідей III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конференції. Тернопіль, ТНЕУ. 2014. 105 с. (С. 75-78. 0,2 др. арк.)*
5. Пушкар М.Р. Усвідомлення інформації на мові бухгалтерського обліку. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні: зб. наук. праць студентів. Тернопіль: ТНЕУ, 2016. 355 с. (С. 399-401. 0,2 др. арк.).*
6. Пушкар М.С., Пушкар М.Р. Чи стане облік системою? *Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів: Всеукр. наук.-практ. конф.: м. Вінниця, 20 квітня 2017 р.: у 2-х т. Т.1. Ч.1. / Тернопіль: Крок, 2021. 153 с. (С. 85-88. 0,3 др. арк.). (особистий внесок автора – 0,15 др. арк., де обґрунтовано раціональну архітектуру інформаційної системи обліку).*

7. Пушкар М.Р. Сфера економічної безпеки підприємства. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: Зб. наук. праць II Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 20 листопада 2017р.: Тернопіль: ТНЕУ, 2017. (С. 48-50. 0,2 др. арк.).
8. Пушкар М.С., Пушкар М.Р. Зміна теорії обліку на основі формування нової парадигми. *Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Тернопіль, 31 травня – 1 червня 2018 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 371 с. (С. 113-116. 0,3 др. арк.). (особистий внесок автора – 0,15 др. арк., де висвітлено проблему створення окремих підсистем загальної системи обліку).
9. Пушкар М.Р. Управлінський облік як інформаційна система операційного менеджменту. *Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір*: Зб. матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. 10 вересня 2019. Тернопіль: ТНЕУ. 2019. 307 с. (С. 263-267. 0,3 др. арк.).
10. Пушкар М.Р. Проблема інформаційної асиметрії у ринкових відносинах. *Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія*: зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 27 груд. 2019 р.) / редкол. : Slawomir Bartosiewicz, Drager Henning, Zbigniew Korzeb [та ін.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. (С. 27-29. 0,3 др. арк.).
11. Пушкар М.Р. Причини повільного поширення управлінського обліку в Україні. *Соціально-економічні трансформації у розвитку держави*: Всеукр. наук.-практ. конф.: м. Вінниця, 22-23 квітня 2021 р.: у 2-х т. Т.1. Ч.2. / За заг. ред. В.І. Мельник. Тернопіль: Крок, 2021. 231 с. (С. 227-230. 0,3 др. арк.).
12. Пушкар М.Р. Дефініції інформаційного простору, інформаційного поля та інформаційного середовища обліку. *Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія*: зб. матер. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (28 травня 2021 року, м. Тернопіль). Тернопіль: ЗУНУ. 2021 174 с. (С.23-26. 0,3 др. арк.). URL.: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42572/1/%D0%9F%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0%D1%80.pdf>

13. Пушкар М.Р. Структура управлінського обліку для операційного менеджменту. *Облік, аналіз і аудит: тренди та перспективи*: зб. матер. II Між нар. наук.-практ. конф. (12 листопада 2021р., м. Миколаїв), Економіст (Ukrainian journal «Economist»). 2021. № 11. 64 с. (С.57- 59. 0, 2 др. арк.).

14. Пушкар М.Р. Хто задовольнить інформацією потреби менеджменту? *Науковий простір України: сучасні виклики та загрози*: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю. Вінниця, 20-21 жовтня 2022 р.: у 2-х т. Т.1. Ч.2. / За заг. ред. В.І. Мельник. Тернопіль: Крок, 2022. 171 с. (С. 134-136. 0,2 др. арк.).

Одноосібні розділи у колективних монографіях, що рекомендовані до друку вченими радами закладів та пройшли рецензування:

15. Пушкар М.С., Пушкар М.Р. Інформаційні ресурси для бізнесу: формування та використання: монографія. Тернопіль: Карт-бланш, 2021. 208 с. (автору належить текст пунктів 1.3 і 1.4 С. 48-68), пункти 2.2-2.4 (С. 69-138) та пункти 3.1-3.4 (С. 139-198) (6,1 др. арк.).

16. Пушкар М.Р. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: монографія: За заг. ред. докт. екон. наук, проф. Михайла Лучка. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 307 с. (автору належить текст пункту та 3.1 (С. 168-177) (0,6 др. арк.).

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

17. Пушкар М.Р. Інформаційні ресурси як фактор розвитку економіки. *Проблеми економіки України: збірник наукових праць*. Випуск 18. Тернопіль: ТНЕУ, 2014. 263 с. (С. 197-200. 0,2 др. арк.)

18. Лучко М.Р., Пушкар М.Р. Сучасні тренди в обліковому управлінні бізнесом: звіт про виконання науково-дослідної теми ФКА-54-2021 «*Науково обґрунтовані рекомендації щодо формування оптимізованої системи ведення внутрішньогосподарського обліку в сучасних умовах ринку*». (№ державної реєстрації 0121U 111671). Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 36 с. (особистий внесок автора - 1 др. арк., в якому сформульовано рекомендації щодо організації управлінського обліку).

Текст дисертаційної роботи пройшов перевірку на наявність текстових запозичень з використанням антиплагіатної системи «Unicheck». За результатами перевірки, виявлено відсутність текстових запозичень без належного посилання на джерело та встановлено, що дисертаційна робота Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку» відповідає принципам академічної доброчесності.

Апробація матеріалів дисертації.

Основні положення і результати наукового дослідження обговорювались й отримали позитивну оцінку на щорічних звітних конференціях викладачів й аспірантів факультету обліку та фінансів, на наукових семінарах кафедри фінансового контролю та аудиту Західноукраїнського національного університету, на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема на: «Соціально-економічні перспективи розвитку України в XXI столітті» (м. Тернопіль 25 листопада 2014 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль 24 травня 2016 р.), «Розвиток освіти, науки, економіки в умовах інтеграційних процесів» (м. Вінниця 20 квітня 2017 р.), «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (м. Тернопіль 20 листопада 2017 р.), «Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні» (м. Тернопіль 31 травня - 1 червня 2018 р.), «Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір» (м. Тернопіль 10 вересня 2019 р.), «Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія» (м. Тернопіль 27 грудня 2019 р.), «Соціально-економічні трансформації у розвитку держави» (м. Вінниця 22-23 квітня 2021 р.), «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія» (м. Тернопіль 28 травня 2021 р.), «Облік, аналіз і аудит: тренди та перспективи» (м. Миколаїв 12 листопада 2021 р.), «Науковий простір України: сучасні виклики та загрози» (м. Вінниця 20-21 жовтня 2022 р.).

Оцінка мови та стилю дисертації

Зміст дисертації відповідає визначеним завданням дослідження, розкриває тему роботи і свідчить про її цілісність і завершеність. Дисертація

написана діловою українською мовою, у ній простежується авторський стиль, матеріал викладено грамотно з використанням наукової фахової термінології.

Відповідність дисертації нормативно встановленим вимогам та можливість подання до захисту.

У результаті розгляду дисертації Пушкаря Михайла Романовича та повноти публікації основних результатів дослідження

Ухвалили:

1. Враховуючи актуальність теми дисертації, обґрунтованість отриманих результатів, наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертаційної роботи, повноту викладення матеріалів дисертації в наукових публікаціях, а також відповідність дисертації вимогам пункту 5 «Порядку присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2020 року № 44, яким визначено вимоги до рівня знань, умінь і навичок відповідно до 8 рівня Національної рамки кваліфікацій від 25 червня 2020 року, № 519, де зазначено, що доктор філософії повинен володіти концептуальними і методологічними знаннями в галузі чи на межі галузей знань або професійної діяльності. Від доктора філософії вимагаються спеціалізовані уміння / навички і методи, необхідні для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності науки та / або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих знань і професійної практики. Фаховий семінар рекомендує дисертаційну роботу Пушкаря Михайла Романовича на тему «Інформаційне поле управлінського обліку», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», подати до захисту в разову спеціалізовану вчену раду.

2. Підготувати подання до вченого секретаря Вченої ради ЗУНУ з рекомендаціями щодо кандидатур на призначення голови спеціалізованої вченої ради та офіційних опонентів.

За затвердження висновку проголосували:

за – 18;

проти – 0;

утрималися – 0.

Пропонувати Вченій раді затвердити такий склад разової спеціалізованої вченої ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради призначити - **Бруханського Руслана Феоктистовича**, доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності), професора, завідувача кафедри бізнес-аналітики та інноваційного інжинірингу Західноукраїнського національного університету.

Рецензенти: **Муравський Володимир Васильович**, доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності), професор, професор кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету.

Омецінська Ірина Ярославівна, кандидат економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності), доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету.

Опоненти: **Куцик Петро Олексійович**, доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності), професор, ректор Львівського торговельно-економічного університету.

Єршова Наталя Юріївна, доктор економічних наук за спеціальністю 08.00.09 - бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності), професор, професор кафедри економічного аналізу та обліку, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут".

Рекомендувати новоствореній разовій спеціалізованій вченій раді прийняти дисертаційну роботу до захисту.

Головуючий на засіданні

*кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри
фінансового контролю та аудиту
Західноукраїнського
національного університету*

Марія ШЕСТЕРНЯК